

Reactie op: 'Kinderbijslag huishoudkundig bekeken'

C. E. E. CANKRIEN

De Hoog en van Ophem pleiten in 'Kinderbijslag huishoudkundig bekeken' (Vakblad voor Huishoudkunde 5(2) 1984) voor een kreatiever gebruik van de kinderbijslag. De vraag is of hun voorstellen voldoende creatief en vernieuwd zijn, of dat zij slechts blijven steken in enkele voorzichtige voorstellen tot verandering. De Hoog en van Ophem hebben in hun artikel een zeer aktueel onderwerp aangesneden. Dit blad kan zijn waarde verhogen door vaker in te haken op de aktualiteit. Discussies over bezuinigingen, veranderingen in de sociale zekerheid of over tweeverdieners hebben alles te maken met het objekt van de huishoudkunde en verdienen dan ook zeker in het Vakblad aandacht te krijgen. Ook andere auteurs hebben voorstellen over veranderingen in de kinderbijslag geformuleerd. Hierop zal ik, nadat enkele punten uit het artikel van de Hoog en van Ophem de revue zijn gepasserd, ter afsluiting ingaan.

Geboortecijfer en kinderbijslag

Allereerst de centrale gedachte uit het artikel van de Hoog en van Ophem, namelijk om de te verwachten volumedaling ten goede te laten komen aan de betrokkenen. De auteurs konstateren een afname in het totaal aantal kinderen en pleiten ervoor niet het totaal aan kinderbijslag uit te keren bedrag te verminderen, maar de bijdrage per kind te verhogen. Een duidelijke keuze met wellicht demografische gevolgen. Tot nu toe wordt er in ons land geen politiek gevoerd ter bevordering van de bevolkingstoename, in tegenstelling tot bijvoorbeeld Frankrijk waar men wel een dergelijke politiek voert, overigens zonder succes.

De daling van het geboortecijfer begint in ons land van zorgwekkende omvang te worden. Althans, zorgwekkend wanneer als uitgangspunt een stabiele bevolkingsopbouw wordt gehanteerd. Een stabiele bevolkingsopbouw is onder andere van belang vanwege de wijze waarop ons sociale zekerheidsstelsel is ingericht. De AOW-premies worden bijvoorbeeld opgebracht door het werkende deel van de bevolking. De werkende groep neemt echter in ons land steeds meer af en de groep ouderen neemt toe. Overigens: het is niet te wensen dat de Hoog en van Ophem er een vergelijkbare redentatie ten aanzien van de AOW op na houden en dat zij van mening zijn dat de volumestijging (het toenemend aantal 65⁺-ers) *ten laste van de betrokkenen moet komen!*

De suggestie van de auteurs om de volumedaling ten goede van de betrokkenen te laten komen zou een omkeer in het beleid betekenen. Tot nu toe werd er alleen nog maar bezuinigd op de kinderbijslag. In 1982 verscheen er een nota met de veelzeggende titel 'Ombuigingen in de kinderbijslag'. Hierin worden diverse mogelijkheden tot bezuiniging besproken, variërend van afschaffing van de kinderbijslag voor het eerste kind tot verlaging van alle bedragen met 10%. Konkrete maatregelen die de afgelopen tijd genomen werden zijn een tijdelijke verlaging van de kinderbijslag op 1 juli 1983 en bevrozing van de bedragen per 1 januari 1984 en 1 juli 1984. Eind 1982 werden we nog opgeschrikt door plannen van de regering het zgn. 'woonlandbeginsel' in te voeren. Dat wil zeggen dat

de kinderbijslag voor in het buitenland verblijvende kinderen verlaagd zou moeten worden. De Tweede Kamer wees destijds dit voorstel af, maar het is inmiddels in verkapte vorm in het systeem ingeslopen. Wat is namelijk het geval: in een beschikking van 24 juni 1983 is bepaald dat voor kinderen, die niet tot het eigen huishouden behoren, de eis geldt dat aan het onderhoud van het kind tenminste f56,- per week wordt bijgedragen. En welke hier wonende buitenlandse werknemer kan zich permitteren om maandelijks zo'n f224,- per kind naar het land waar dat kind verblijft over te maken, waarschijnlijk zeer weinigen!

Oorzaken van daling van het kindertal

In hun artikel gaan de Hoog en van Ophem in op de mogelijke oorzaken van het dalend kindertal, waarbij zij constateren dat kinderen voor hun ouders een consumptiegoed- en een kapitaalgoedfunctie hebben. Interessant is in dit verband wat Jansweyer (1983) in een zeer lezenswaardig artikel over tweeverdieners naar voren brengt. Ook hij gaat in op de belangrijke maatschappelijke functie die kinderen hebben, namelijk als investering in de toekomst. Daarnaast introduceert hij het begrip 'amusementswaarde' van kinderen. Slechts voor zover het amusementswaarde betreft acht hij het redelijk dat de welvaart van de ouders negatief beïnvloed wordt (*zo iets als de prijs voor een dagelijks pretpark aan huis, C*), voor het overige zou er een tegemoetkoming in de kosten van de kinderen moeten zijn.

De new home economics-theorie, zoals weergegeven door de Hoog en van Ophem werpt een belangrijk licht op de vraag naar de oorzaak van het dalend kindertal en vormt een goede illustratie van de bijdrage die de huishoudkunde aan verbetering van de kinderbijslag-

bedragen, gebaseerd op de kosten van kinderen, zou kunnen leveren.

Het argument dat de belangrijkste afweging van de (toekomstige) ouders gevormd wordt door het inkomensverlies van een van beiden (meestal de moeder), doordat bij de geboorte van een kind gestopt wordt met werken buitenshuis, is ook bij anderen te vinden. Hartog en Theeuwes (1983) hebben onder andere een verband aangetoond tussen de aanwezigheid van jonge kinderen en de participatie van de moeder op de arbeidsmarkt. Mij lijkt ook dat de huidige krappe arbeidsmarkt van invloed kan zijn op een keuze voor kinderen, de kans op terugkeer in een baan na enkele jaren onderbreking voor het verzorgen van kinderen is gering.

Suggesties om het inkomensverlies, dat op kan treden bij het nemen van kinderen, door het wegvallen of verminderen van het inkomen van één van beide partners te compenseren worden gedaan door Jansweyer (1983) en Pott-Buter (1984). In zijn eerder genoemde artikel houdt Jansweyer een pleidooi voor een volksverzekering met een bredere strekking dan de huidige kinderbijslag. Net als de zorg voor ouderen (AOW) zou de zorg voor kinderen in een volksverzekering moeten worden ondergebracht. Het deel van de kosten van kinderen dat als maatschappelijke investering te beschouwen is, zou moeten worden vergoed. Nog vergaander is Pott-Buter in haar voorstel voor een hervorming van het sociale zekerheidsstelsel. Zij maakt in haar stelsel plaats voor een categorie mensen die een basisinkomen toegekend krijgt voor de verzorging van kinderen. Een volwassene kan dit, tijdelijke, basisinkomen ontvangen voor maximaal één kind. Door instelling van een dergelijk basisinkomen zou het maatschappelijk nut van een volgende generatie worden erkend en wordt

duidelijk dat de combinatie van een baan buitenshuis en de verzorging van jonge kinderen een moeilijke is.

Door het voorstel van Pott-Buter wordt het door de Hoog en van Ophem bepleite 'verzorgend vaderschap' iets meer realiteit. Immers de vader, die geheel of gedeeltelijk thuis wil blijven om zijn kind te verzorgen, wordt met een minder grote inkomensachteruitgang gekonfronteerd dan zonder een dergelijk basisinkomen het geval zou zijn.

Studiefinanciering

De Hoog en van Ophem pleiten ook voor een zuivering van de kinderbijslag door het opzetten van een nieuw stelsel van studiefinanciering. Dan kan de verkapte financiering in de vorm van twee- en driedubbele kinderbijslag voor studerenden verdwijnen. Inmiddels zijn zij wat die studiefinanciering betreft aardig in de kaart gespeeld. In juni j.l. is het kabinet met het voorstel gekomen om alle studerende basisstudebeurs, waarop aanvullingen mogelijk zijn, toe te kennen. Deze basisstudebeurs zal de kinderbijslag voor studerenden geheel gaan vervangen. Een vooruitgang hierbij is, dat deze beurs direct aan de student wordt toegekend en niet zoals bij de kinderbijslag, aan de ouders.

Kinderopvang

Tot slot iets over het pleidooi van beide auteurs voor een uitbreiding van alle vormen van kinderopvang. Een dergelijke uitbreiding, waar ieder kind ook zonder indicatie terecht kan, is zeer gewenst. Situaties waarin, bij wijze van spreken, het kind nog vóór de conceptie op een wachtlijst moet worden gezet, zijn ab-

surd. Het zorgen voor voldoende kinderopvang betekent tevens een erkenning van het maatschappelijk belang van het voortbrengen van kinderen.

Keuzevrijheid

Met bovenstaande reactie hoop ik aangegeven te hebben dat ik het artikel van de Hoog en van Ophem waardevol vind, maar dat hun suggesties wat de creativiteit betreft beperkt zijn gebleven. De aanbeveling de kinderbijslag *niet* te verlagen, mede om demografische redenen, zal weinig resultaat opleveren. Veel belangrijker is het om maatregelen te treffen, zodat ouders zelf hun tijdsbesteding en inkomensverwerving creatief kunnen invullen en het niet een door sociale zekerheid, fiskus of andere overheidsmaatregelen gedwongen keuze is dat één ouder buitenshuis werkt en de ander de verzorging van een kind op zich neemt.

Literatuur

- JANSWEYER, R. 'Tweeverdieners gediscrimineerd'. *Intermediair* 1983 nr. 47 p. 1-7.
- HARTOG, J. en J. J. M. THEEUWES. 'De onstuitbare opkomst van de werkende gehuwde vrouw'. *Econ. Stat. Berichten* 14 dec. 1983 jrg. 68 nr. 3435 pp. 1152-1157.
- POTT-BUTER, H. 'Uitbreiding van de solidariteit door individualisering van inkomensoverdrachten', in: 'Sober Uitzicht' economenbundel van D'66, mei 1983
- Tweede Kamer der Staten Generaal, 'Ombuigingen in de Kinderbijslag', zitting 1982-1983, 17 661.

Korrespondentieadres

Nederlandse Gezinsraad, Duinweg 1, 2585 JT Den Haag.

Ir. C. E. E. Cankrien studeerde huishoudwetenschappen en is sinds 1980 werkzaam bij de Nederlandse Gezinsraad te Den Haag. Zij schreef deze reactie op persoonlijke titel.